ČOZS

PRO ZAHRÁDKÁŘSKOU PRAXI 19

Pěstování révy vinné v méně příznivých podmínkách

Réva vinná se do našich krajů dostala spolu s dalšími kulturními rostlinami více než před 1000 lety. Naše vinohradnické oblasti tvoří severní okrajovou hranici jejího pěstování. I když za ta staletí u nás zdomácněla a našim podmínkám se přizpůsobily i její četné odrůdy, její pěstování je stále značně náročné a riskantní.

Jsou to především její nároky na příznivé klimatické, zvláště tepelné podmínky, které její pěstování a hospodářské využití u nás omezují pouze na nejteplejší oblasti jižní Moravy, jižního Slovenska a několik teplých lokalit v Čechách. Ale i v těchto tzv. vinorodých oblastech s nadmořskou výškou do 350 metrů a průměrnou roční teplotou nad 9 °C vyhleďáváme pro její pěstování pozemky na jižních svazích s lehčí a výhřevnou půdou, ne příliš suchou. Zásadně se vyhýbáme mrazovým kotlinám a místům, kde bývají pravidelné zimní nebo jarní mrazy. Z praxe je známo, že jednoleté dřevo (**réví**) i jeho očka (pupeny) mrznou již při teplotě – 17 °C (některé odrůdy i při – 15 °C), staré dřevo – stařina – při teplotě – 22 °C až – 25 °C a kořeny dokonce již při – 8 °C. Také rašící letorosty jsou na mráz velmi choulostivé.

I když je réva pokládána za rostlinu suchomilnou a trvalé zamokření a vysoká spodní voda jí škodí, je vděčná za dostatečnou vláhu v době vegetace, zvláště před květem, po odkvětu i při zaměkání bobulí. Dostatek vláhy za méně příznivých podmínek zčásti ovlivní i faktor tepelný, světelný nebo živinný, její nedostatek naopak účin těchto nejdůležitějších faktorů brzdí. Přebytek vody, nebo časté mlhy révě škodí i nepřímo, protože podporují nebezpečnou chorobu peronosporu révovou a při zrání i hnilobu hroznů.

Jako rostlina světlomilná má réva ráda plné slunce a nesnáší delší zastínění. Proto i správné rozdělení letorostů na drátěnkách je velmi důležité, aby se využilo co nejvíce světelné intenzity, a tím i dokonalé asimilace.

Konečně réva vinná je i značně náročná na úpravu a tvarování starého dřeva (říkáme vedení) i na každoroční zkracování a řez dřeva mladého, jednoletého. Bez dokonalé znalosti hlavních zásad těchto prací nedocílíme žádaného výsledku.

Shrnuto je tedy réva vinná hodně náročná plodina jak na přírodní podmínky, tak i na samotné pěstování. Při zachování základních požadavků je to však plodina velmi tvarovatelná, ovladatelná i přizpůsobivá a ve vinohradnických oblastech je pokládána za jednu z nejvýnosnějších. Její plody - hrozny, jako ovoce jsou pro svou zdravotní a výživnou hodnotu vysoko ceněny. Není proto divu, že každý vyspělejší zahrádkář, když už má ve své zahradě všechno, co je jen trochu dostupné, zatouží i po vypěstování vlastních hroznů. A to ještě nemluvíme o možnosti vyrobit si z vlastních hroznů i vlastní hroznové víno.

Ve vinorodých krajích je to věc samozřejmá a každý zahrádkář této možnosti plně využívá. Obtížnější však je to v krajích, kde je příroda k člověku více macešská a kde ji musíme trochu usměrňovat a pomáhat. A tu jsme u vlastní záležitosti, jak i zde v méně příznivých podmínkách pěstovat révu vinnou s úspěchem. Je tím ovšem míněno pěstování révy venku, protože pod sklem ji můžeme pěstovat kdekoliv.

Především se má věnovat pozornost výběru dobrého stanoviště, chráněného před severními, severozápadními i severovýchodními větry. Budou to hlavně jižní stěny domů a jiných budov, případné speciálně vystavěné kamenné zídky nebo terasy na jižním svahu zahrady. Na těchto stanovištích při dostatečné péči a trochu umu se může pěstovat réva vinná až do výše 500 m nad mořem a není vyloučeno, že po vyšlechtění některých našich, případně aklimatizací některých sovětských odrůd bude možné posunout tuto hranici ještě výše.

Proč však vyhledávat hlavně zděné, především kamenné zdi a zídky? Zdivo totiž nejen chrání révu před mrazivými severními větry, ale od jara do podzimu je sluncem zahříváno, přes den „nasaje" do sebe teplo, které během noci postupně uvolňuje. Tak vytváří kolem révových keřů teplé mikroklima, v němž si réva libuje.

Další podmínkou úspěšného pěstování je i volba ranějších odrůd s kratší vegetační dobou, které snášejí větší výchylky teplot. Je třeba si však uvědomit, že se i keře těchto odrůd musí před mrazy na zimu chránit buď lehkým obalem jako slámou, papírem, chvojím, fólií apod., případně jednoleté révĺ s částí stařiny ohnout a zakopat zemí. Chránit révu musíme však i před jarními mrazy v době tzv. ledových mužů, případně i před časnými mrazy podzimními.

Podobně si musíme osvojit i pěstitelskou stránku pěstování révy vinné, především pak úpravu tvarování a vedení starého dřeva a řez dřeva mladého, jednoletého. V našich vinohradních oblastech se v dnešní době s úspěchem používá několik způsobů vedení, z nichž některé lze uplatnit i v méně příznivých oblastech. Zásadou však je, aby se zvolený způsob vedení starého dřeva přesně dodržoval a udržoval na něm stálý plodonosný obrost mladého, jedno-

letého dřeva. Nebude proto dostačující náš stručný návod uváděný v tomto letáčku, ale bude potřeba, aby si každý pěstitel prohloubil své znalosti studiem odborné literatury a dokonale si osvojil celou problematiku pěstování révy.

Nutno také upozornit, že révu vinnou napadají i různé choroby a škůdci. Především je to révokaz (mšice révová), která žije na kořenech révy a až na malé výjimky v Čechách, případně na Slovensku (imunní písky), nedovoluje pěstovat révu pravokořennou. Proto se ke štěpování používá speciální podnožové révy, která tomuto škůdci odolává. Z chorob je to pak peronospora révy, která napadá všechny zelené orgány jako listy, letorosty, květy i hrozny, případně i padlí révové, jež působí podobně. Proti těmto a ještě dalším (např. roztočům, obalečům apod.) se musí celoročně bojovat a pravidelně stříkat. V době klidu to bývá jeden postřik předjarní a v době vegetace 4 až 8, podle počasí a nebezpečí šíření chorob a škůdců. Zanedbáním třeba jen jednoho postřiku se může ohrozit celá sklizeň běžného roku, někdy i roku příštího, případně i zničení celého keře.

Uvedených skutečností si musí být každý pěstitel révy vinné vědom a všechny požadavky musí respektovat a důsledně plnit. Jedině tak dosáhne žádaného cíle.

Několik rámcových návodů a pěstitelských rad.

Příprava pozemku (stanoviště) před výsadbou. Jak je již výše uvedeno, v méně příznivých podmínkách se k pěstování révy vinné hodí nejlépe jižní stěny obytných a jiných budov, nebo stěny teras a ochranné zídky. Hodí se k tomu i chráněné dvorky, nebo chráněná zákoutí, kde se může vybudovat i jednoduché loubí, případně pergola.

Vysazuje-li se celá řada sazenic (např. na terasách nebo u ochranných zídek), asi 3 měsíce před výsadbou se převrství pruh země 80 - 100 cm široký a 50 až 60 cm hluboký. Vysazují-li se pouze jednotlivé keře, vyhloubí se a převrství jáma asi 80 × 80 cm do plochy a do hloubky rovněž asi 50 - 60 cm. Horní vrstva ornice, která se dává na dno jámy, se zlepší dobře proleželým kompostem (3 - 4 lopaty na 1 běžný metr). Kompost je nutno před použitím dobře prohlédnout, aby v něm nebyly ponravy nebo drátovci. Na každý metr přidá se ještě větší hrst síranu draselného a hrst superfosfátu (v půdách chudých ještě hrst síranu amonného), jako zásobní hnojivo pro první léta, protože draslo a fosfor se do této hloubky těžko dostávají. Těžké půdy se zlepšují pískem, písčité přidáním jílovité půdy.

Aby se neporušily základy domu a aby se odsunula konstrukce drátěnky od zdi, nechá se pás široký asi 20 až 40 cm od zdi nezrigolovaný.

Sazenice révy se opatřují prostřednictvím základní organizace ČOZS, která všechny objednávky zašle nejpozději do 10. srpna na příslušný OV ČOZS, který je do 15. srpna běžného roku hromadně odešle Hospodářskému zařízení ČOZS v Kyjově, okr. Hodonín, nebo v Hustopečích, okres Břeclav.

Sazenice obdržíte buď koncem listopadu nebo v prosinci, výjimečně na jaře. Obdržíte-li sazenice ještě před zamrznutím půdy, nejlépe když je **ihned vysázíte.** Jinak je musíte **dobře** přezimovat, a to buď ve vlhkém písku ve sklepě, nebo v rigolku na zahradě. Ve sklepě se kladou sazenice jedna vedle druhé na stojato a zahrnují se pískem

až nad místo štěpování. Vyčnívající letorosty se posypou práškovitou sírou Sfinx. V poslední době se doporučuje seřezat letorost na 2 - 3 očka a tento čípek spolu s částí sazenice (asi 5 cm pod místo štěpování) namočit na velmi krátkou dobu do 60 - 70 °C teplého technického parafínu. Tím se zabrání vysychání sazenice i napadení plísněmi. Písek musí být stále vlhký. V suchém písku sazenice zaschnou.

Sazenice se mohou uložit i v rigolku venku. Omotají se hustým pletivem (proti myším) a postaví se do vyhloubeného rigolu tak, aby jedna třetina letorostu byla pod úrovní půdy. Rigol se pak zasype včetně vyčnívajících letorostů buď zemí nebo pískem.

Výsadba révy. Na jaře se réva sází od konce března do poloviny května. U obytných budov se vysazuje asi 60 cm ode zdi a podle budoucího vedení 70 až 120 cm od sebe. U zdí teras a zídek, kde se doporučuje tzv. střední (rýnsko-hesenské) vedení, to bude 110 - 120 cm a pokud zde bude více řad (např. na terasách), řady 160 - 180 cm od sebe. Ještě před hloubením jamek zarazí se do země 160 - 180 cm dlouhé kůly (kolí).

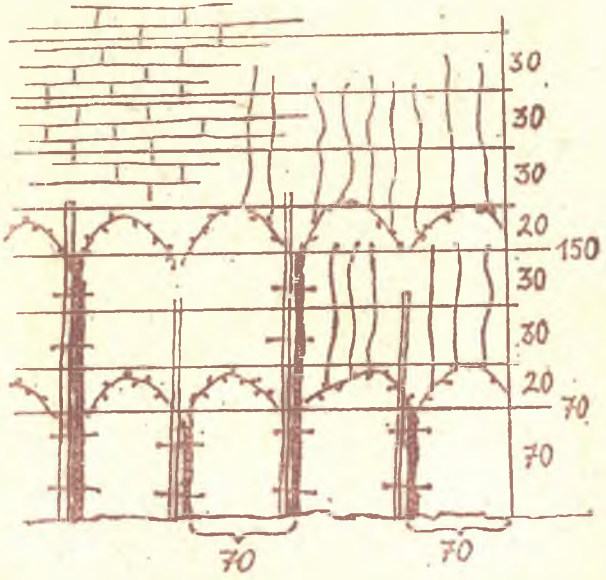

Jamka se vyryje asi 5 cm od kolí na šířku rýče do hloubky 45 cm. Na dno jamky se hodí lopata dobrého kompostu (prostého zemních škůdců) a stěny se lehce poprášíGamadymem (nesmí na kořeny). Průmyslová hnojiva se do jamky nedávají.

Doporučuje se sazenice před výsadbou (po zimním uložení) namočit na několik hodin do vody a těsně před výsadbou ještě do hlinité kaše. Spodní kořínky se zakrátí na 5 - 8 cm, všechny postranní se hladce odříznou. Nejsilnější letorost se zakrátí na 2 očka a další se odříznou až na větevní kroužek. Sází-li se na podzim, nechávají se letorosty celé a zakracují se teprve na jaře.

Do jamky se sazenice uloží trochu šikmo, blíže ke kolí a tak hluboko, aby hlavička, tj. místo srůstu podnože s rou-

bem, byla asi 5 cm nad úrovní okolní země. Kořínky se v jamce rozloží a prosypou kompostem, nebo jemnou zemí, zasypou asi do poloviny, rukou utěsní a zalijí vodou. Po vsáknutí vody se doplní zem a nad sazenici se navrství kopeček jemné země – na podzim 10 – 15 cm, na jaře asi 5 cm vysoký.

V prvním roce po výsadbě, jakmile se nad zemí objeví letorosty, zem se opatrně odhrne a letorosty se odstraní tak, aby zbyly pouze dva. Zem se na sazenici ještě přihrne, protože světlé letorosty by slunce spálilo. Jeden z ponechaných letorostů se pečlivě uváže ke kolí a druhý se za čtvrtým listem zaštípne. Dobrému vzrůstu i zakořenění sazenice se pomůže již v prvním roce přihnojováním průmyslovými hnojivy. První přihnojení v okruhu asi 20 cm kolem sazenice bude ledkem vápenatým, a to když letorosty narostou asi 15 – 20 cm. Za 14 dnů se pak přihnojí lehce rozpustným kombinovaným hnojivem (NPK) a pak 2× vždy po dalších 2 až 3 týdnech opět ledkem vápenatým.

Mladé letorosty a listy jsou velmi náchylné na peronosporu, proti které stříkáme každých 10 – 11 dnů (někdy i týdně) některým z organických fungicidů jako je Perosin (0,3 %), nebo Dithane (0,3 %). Půdu je třeba udržovat čistou, bez plevele.

Koncem června se rozhrne kopeček a odstraní se rosné kořínky, které vyrůstají z místa štěpování nebo z roubu, a nad sazenici se ještě navrství zem. V první polovině srpna kopeček se rozhrne znovu, opět se odřežou rosné kořínky a hlavička se ponechá nepřikrytá. Teprve v říjnu, ještě před mrazy se sazenice znovu nakopčí. Proti mrazu se letorost zatím chránit nemusí, protože se příštího roku stejně zkrátí až na 2 poslední očka, která jsou skrytá zemí.

V druhém roce po výsadbě, jakmile rozmrzne půda, se sazenice opatrně odhrnou, silnější letorost se seřízne na 2 a slabší na 1 viditelné očko a sazenice se zemí ještě přihrne. Když asi v polovině května sazenice vyraší, odhrne se zem, ponechají se pouze 3 letorosty a ostatní se vylomí. Dva z těchto letorostů se po celou vegetaci pečlivě uvazují ke kolí (budou to budoucí kmínky, a proto je třeba dbát na to, aby byly rovné) a třetí se zakrátí za 4. listem. Bude sloužit jako letorost náhradní.

Tak jako v prvním roce přihnojuje se průmyslovými hnojivy v okruhu kolem sazenice. První bude opět ledek vápenatý a dále 3krát NPK. Po celou vegetační dobu se okopává a ničí plevel. Je-li příliš sucho, zalijí se sazenice vodou.

Na podzim se vyryje kolem řady, případně jen kolem keřů brázda a na její dno se dá na 1 m 50 – 60 g síranu draselného a rovněž tolik superfosfátu. Pak se naplní dobrým kompostem nebo dobře uleželým hnojem a opět zahrne.

Vypěstované a vyzrálé letorosty už budou sloužit v příštím roce jako kmínky. Musí se proto chránit proti poškození mrazem nebo zvěří. Nejlépe když se obalí papírem nebo fólií, případně ohnou a přihrnou zemí.

Budování opěrného zařízení – drátěnky. Během zimy, nebo na jaře se musí již ve druhém roce vybudovat opěrné zařízení – drátěnka. Okrajové sloupky asi 250 cm dlouhé buď betonové, železné nebo z trubek spolu s podpěrami se do půdy zabetonují (asi 70 cm hluboko). Další řadové sloupky se dávají na vzdálenost 5 – 6 m. Výška drátěnky

a rozmístění drátů se řídí podle vedení. U středního vedení je nejspodnější hlavní drát ve výši 70 cm (síla drátu 3,5 mm), další pomocný drát 20 cm nad ním (síla 3,2 mm) a pak po 40 cm od sebe dvě dvojdrátí (síla drátu 2,2 mm). U vyšších zdí budov se osvědčuje vedení dvouetážové s dráty 20 – 30 cm od sebe vzdálenými. Rovněž tak u pergol a loubí.

Ve třetím roce po výsadbě se už může očekávat slušná úroda hroznů (3 – 4 kg na keř). Již v březnu se odstraní obaly s kmínků, případně se odkope zem s přihrnutých letorostů a uváží se alespoň 3krát rovně ke kolí. Poslední úvazek musí být těsně pod hlavním drátem (70 cm). Jeden z letorostů se ohne přes pomocný drát, který je 20 cm výše, obloukem zpět k hlavnímu drátu a konec se na něj uváže. Ohnutá část, které se říká tažeň, má mít 10 – 12 očeK. Druhý letorost se zařízne ve výšce hlavního drátu, tj. 70 cm. U dvojetážového vedení ve výšce 150 cm a u loubí, pokud bude letorost vyzrálý až ve výšce před ohybem, tj. třeba 180 – 200 cm. Třetí letorost, jako náhradní, se zakrátí na 2 očka.

Ve vyšších polohách, kde přicházejí v březnu nebo v dubnu mrazíky, se mohou letorosty ještě obalit a hlavička nakopčit. Jakmile zem rozmrzla, rozhodíme kolem keřů na 1 m² 60 g ledku, který podpoří dobrý odkvět. Po odkopání země od keřů se přidá na 1 m² ještě 40 g síranu amonného.

Po vyrašení, mimo kmínku se ponechají na hlavičce ještě dva letorosty z čípku a ostatní se odříznou. Na kmínících se odstraňují od spodu všechna rašící očka. U zahnutého se odstraňují až po hlavní drát, u kratšího pod hlavním drátem se 3 ponechají. Všechny letorosty, které vyrostly z ohnutého tažně i ze zařízntého kmínku, se prostrkají do dvojdrátí, tak aby si navzájem nestínily. Až do 6. listu se na nich vylamují zálistky (letorůstky, které rostí z paždí listů, tzn. fazochy) a další se zakracují za druhým listem. V srpnu se mohou všechny letorosty za 12. až 15. listem zaštípnout (osečkovat).

Náhradní letorosty z čípku na hlavičce se uvazují ke kolí a rovněž prostrkují mezi dvojdrátí. Na zimu se ohnou k zemi a zakopou.

Proti peronospoře se postřikuje podle návodu pro plodné vlnice. Poněvadž se od druhého postřiku používá I Kuprikol, který barví trochu do modra, stříká se u obytných budov za bezvětrného počasí a vždy směrem od domu.

Na podzim po sklizni se zaryjí kolem keřů opět průmyslová hnojiva, a to síran draselný a superfosfát nebo Thomasova moučka v množství 80 – 100 g na 1 m². Keře se na zimu přikopčí spolu s náhradními letorosty a ponechané kmínky s letorosty na zdech chrání se příhodným obalem jako slámou, papírem, chvojím, fóliemi apod. Tento obal má chránit révové keře proti prudkým změnám teploty v době zimní (za slunečných dnů), na což je réva velmi citlivá.

Čtvrtým rokem po výsadbě se provádí již téměř normální řez. Na kmínku, který měl tažeň (ohnutou část), se ponechají pouze první dva letorosty v blízkosti hlavního drátu a celý zbytek tažně se odřeže.

Horní letorost se ponechá jako příští tažeň a druhý, nižší, se zakrátí na 2 očka. Na druhém kmínku jsou 3 letorosty. Nejhornější bude sloužit opět jako tažeň, nižší se zakrátí

na 2 očka a nejspodnější se těsně u kmínku odřeže. Tím vznikne na každém kmínku jeden 10 až 12oký tažeň a jeden dvouoký čípek. Tažeň, který bude mít plodné letorosty, se v příštím roce opět odřeže a ponechá se nový z jednoho letorostu dvouokého čípku. Tento řez zvaný Guyotův se pak používá i v dalších letech.

Během vegetace je třeba zelené letorosty pečlivě prostrkávat mezi dvojdrátí a některé i uvazovat, aby se navzájem nezastiňovaly. Do 6. až 8. listu se vylamují zálistky a další se zakracují. Podle předem vypracovaného programu, který je nutno během vegetace doplňovat, se postřikuje proti chorobám a škůdcům, okopávají a ničí se plevele. Také pro hnojení je třeba si vypracovat podrobný plánek. Organickými hnojivy se hnojí každým třetím až čtvrtým rokem, průmyslovými každoročně. Draselná a fosforečná hnojiva se zapravují zásadně na podzim a hluboko se zaryjí. Část dusíkatých se dává ještě před rašením, další pak po odkvětu.

Při krytí stěn domů je snaha pokrýt obrostem nejen nejspodnější části, ale dostat jej do větších výšek. Dříve doporučované a místy ještě praktikované vodorovné nebo svislé, případně šikmé kordony, zvláště víceetážové, obyčejně nesplnily svůj účel. Osmotický tlak a silná polarita révy nutí k silnému vyrašení posledních nejvýše postavených oček na úkor spodních částí keře, kde plodonosný obrost pomalu vypadával až byl kmen často úplně holý. Pochopitelně úroda byla malá, nebo žádná. Také řez na krátké čípky (vyjma náhradní) se dnes nahrazuje řezem na tažně, aby se využilo větší plodnosti výše postavených oček. Z těchto důvodů se dnes doporučuje jakési dvojité rýnsko-hesenské vedení, tzn. kmínky prvních keřů jsou ve výši 70 cm a svými letorosty kryjí stěnu do výše cca 150 cm; v této výši jsou kmínky druhých keřů, opět s tažni, které kryjí dalších 80 – 100 cm stěny. Keře jsou od sebe vysázeny na vzdálenost 70 cm a vždy střídavě jeden s nízkými kmeny a druhý s vysokými. U všech kmínků jsou 10 – 12oké tažně, buď vodorovně nebo lépe obloukovitě vyvazované a vždy s jedním dvouokým náhradním čípkem.

Také u loubí a pergol se musí vysazovat hustěji a počítat i zde s víceetážovým vedením. Jedny keře kryjí kolmou stěnu, druhé jsou vyvedeny na horní část a dávají úrodu teprve zde. Na vrchní části loubí se může mimo tažňů použít i kratších, podvojných čípků (jeden 3oký, druhý dvouoký). Plodonosné dřevo se musí udržovat těsně u ramen. I při tomto řezu je však nutno počítat s typickou vlastností révy, že totiž plodné dřevo (jednoleté letorosty – révi) je především to, které vyrůstá ze dřeva dvouletého. Letorosty ze starého dřeva bývají jalové.

Ochrana révy vinné proti chorobám a škůdcům.

Většinou se používá kombinovaných postřiků, které jsou účinné jak proti chorobám, tak i proti škůdcům.

První postřik se uskutečňuje ještě v době vegetačního klidu, těsně však před rašením (asi do 15. dubna). Stříká se proti roztočům i zárodkům padlí buď Polybaritem (3 – 4 %), nebo Sulkou (5 – 6 %), případně Thiovitem (2 %). Keře se mají doslova umývat.

Druhý postřik, jako první vegetační, se uskuteční v době, když jsou letorosty asi 15 – 20 cm dlouhé. Jě to preventivní postřik proti peronospoře a padlí (Oidiu) a používá

se Perosin (0,3 %) nebo Dithane (0,3 %) spolu se Sulikolem (0,5 %). Všechny vegetační postřiky se aplikují na spodní stranu listů.

Třetí postřik je těsně před květem (kolem 10. června) opět preventivně proti peronospoře a padlí i proti obalečům révovým. Používá se Perosin (0,3 %), spolu s Kuprikolem (0,5 %), Sulikolem (0,5 %) a Metatlonem (0,2 %).

Čtvrtý postřik po odkvětu révy, použije se Kuprikol (0,5 – 0,75 %), do něhož se přidá opět Sulikol (0,5 %) a podle možnosti Karathan (0,1 %).

Pátý postřik (čtvrtý vegetační) asi 14 dnů po předchozím se aplikuje ve stejném složení a přidává se k němu ještě Metatlon (0,2 %).

Ochrana révy vinné proti zimním a jarním mrazům.

Proti zimním mrazům zakrýváním kmínků, ramen i jednoletého dřeva různým izolačním materiálem (papír, sláma, čedičová vata, chvoj), nebo prostým ohýbáním kmínků a jednoletých letorostů k zemi a zakrýváním půdou. Krycí materiál chrání keře především proti náhlým změnám teploty za slunečných dnů.

Proti jarním mrazům se zakrývají celé stěny nebo i řady keřů papírem nebo fóliemi, přičemž se nesmí vyrašené letorosty dotýkat krycího materiálu (byly by mrazem poškozeny).

Nepřímo se keře mohou chránit před jarním mrazem i pozdním řezem. Na neseřezaném keři vyraší nejdříve nejhornější očka; spodní zůstanou „spát". Teprve když přejde nebezpečí mrazu, provede se řez o ohnutím letorostů (tažňů) vyraší i tato spící očka. Dočasné zpoždění se později vyrovná.

Odrůdy ušlechtilé révy vhodné pro méně příznivé podmínky.

Čabaňská perla. Zraje v srpnu.

Irszay Oliver. Zraje koncem srpna a začátkem září. Vhodná odrůda do všech podmínek.

Košutův hrozen. Zraje v první polovině září.

Chrupka bílá, růžová a Jailabertova. Hodí se pro příznivější podmínky. Zrají asi v polovině září.

Müller Thurgau. Známá moštová odrůda, hodí se však i pro přímý konzum. Zraje v polovině září.

Veltlínské červené rané. Moštová, zčásti i stolní odrůda, zraje v polovině září.

Svatovavřinecké. Modrá odrůda s dosti velkým a hustým hroznem. Zraje v září. Dřevo dobře vyzrává. Vhodná pro vyšší tvary a horší půdy. Pro některé oblasti je vhodný i Bouvierův hrozen, Malinger, Portugalské modré i šedé, Burgundské modré rané (Jakubské) a Burg. modré.

Všem zahrádkářům, kteří se odhodlají pěstovat révu vinnou v nevinorodých oblastech, doporučujeme, aby si předem dobře prostudovali příslušnou odbornou literaturu. Jen tak dosáhnou dobrých výsledků a vypěstují krásné hrozny, které budou ozdobou jejich zahrádky a lahůdkou pro jejich rodinu.

Napsali: Ing. Václav Křivánek a Josef Černý.

Pro své členy vydává Český ovocnářský a zahrádkářský svaz, ústřední výbor, Praha 1, Jilská 24.

1 MTZ O 21 73- 10528